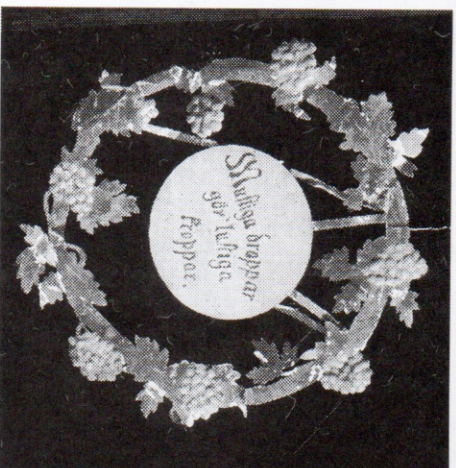

Ur museisamlingarna

Bland Georg Nystöms samlingar i Bergströmska gården finns en över 100 år gammal skylt, med texten "Mustiga droppar gör lustiga kroppar". Skylten är tillverkad i tunn plåt med vackert drivna löv och vinrankor i den tidens populära jugendstil. Georg Nystrom har säkert både formgivit och målat skylten

Skylen finns med på ett foto från 1902, som är taget vid Klockargården i samband med en Rödakors-fest, som den just då nystartade föreningen avhöll.

Klockargården tjänstgjorde då som "Världshus" där man kunde avnjuta en kopp kaffe, ett glas saft, eller kanske någon mustigare dryck. Hur bra försäljningen gick är svårt att veta, men säkert var det många som ville smaka på de mustiga droppar, vilket skulle ge dem lustigare kroppar. Skylten syns även på andra foton från fester vid "Världshuset Klockargården". Dessa fester pågick fram till år 1912 då Georg Nystrom köpte den gamla Klockargården där hans farfar, klockaren Lars-Gustaf Nystrom, en gång hade bott. Hans vikt var att bygga upp den på Holmberget, men de planerna satte stadens styrande stopp för. Men det är en annan historia.

Bernt Pettersson

S:t Olof

Årg 15 Nr 2 2005

Medlemsblad för Torshälla hembygdsförening S:t Olofs Gille

Brukspatron Libergs döttrar fotograferade i Georg Nystroms fotoateljé omkring 1900. Läs Stellan Wibergs artikel om fotoграфияerna i Torshälla på sidan 3.

Aldermannen har ordet

Årsmötet i mars avlöpte, som brukligt, lugnt och smidigt med rutinerade Gerhard Rosendahl som ordförande. Styrelsen fick full ansvarsfrihet för det gångna året och hela styrelsen fick förnyat förtroende och omvaldes.

På grund av fuktskada i Bergströmska gårdens kök har vårterminens 3 medlemsprogram genomförts i Torshälla Rådhus. När ni läser dessa rader har vi säkert fått vårt kök reparerat och fint. Vi har säkert också genomfört våra traditionella barnkultur-dagar med linsädd, tunnbrödsbakning m m.

Sommarprogrammet är färdigplanerat och redovisas på mittpupplaget. Kerstin Stenberg och Käthe Sierau har gjort ett omväxlande och stimulerande program och ber de medlemmar som har tid att i sommar hjälpa till på Bergströmska gården med kaffeserveringen någon eller några gånger.

OBS! Söndagen den 19 Juni kl 19.00 återuppförs på Bergströmska gården ABC-musikalen, tablåer av Inga Sanner, kaffeservering.

Skulle det ligga ett inbetalningskort i Din tidning så betyder det att kassören inte fått någon årsavgift av Dig. Vi hoppas att det inte betyder att Du vill lämna Gillet.

De tidiga fotograferna i Torshälla

Samma år som Amanda Zelterström etablerade sig i Stadskällargården i Eskilstuna 1864, annonserade fotografen *A. W. Björkman* sin närvaro i Torshälla. Med en population om drygt 800 var naturligtvis kundunderlaget inte det bästa och han drog snabbt vidare.

På baksidan av ett visittkortsporträtt från 1906 har fotografen angivit sin adress till "Midt emot apoteket". Översatt till gatadress får vi då Storgatan 17, det vill säga hörnhuset Storgatan – Brogatan. På denna adress skulle fotograf följa på fotograf enligt samma mönster som sedan 1860-talet var rådande vid exempelvis Stadskällargården i Eskilstuna.

Enligt Svenska Fotografernas Förbunds matrikel 1894 – 1895 har *Georg Nystrom* varit verksam i ateljén på Storgatan 17 sedan 1892. Han skulle sedan flytta snett över gatan till det så kallade Dogepalaset, Storgatan 18.

Åren omkring 1900 fanns *Anna Winell* i ateljén. Hon flyttade till Kalmars år 1903 och där var hon, tillsammans med system Alva, verksam till 1934. Systerarna Winell var de första som fotograferade glas åt Orrefors. I boken "Orrefors – ett hundra år av svensk glaskonst" kan vi konstatera deras skicklighet.

Vi vet inte om *Carl Brandt* efterträdde Anna Winell i ateljén på Storgatan 17, men att han var verksam i Torshälla vid tiden är obeskrivet. Med säkerhet vet vi att *Johan Edwin Johansson*, som tidigare varit fotograf i Lycksele fanns på adressen åren 1906 – 1907 innan han flyttade till Stadskällargården i Eskilstuna. Huruvida *Edv. Mathsson* efterträdde Johansson är osäkert men klart är att han kom från Varberg 1907 och återvände dit 1908.

Från Stockholm via Västerås kom *Emelie* och *Anders August Schulterus*. Paret var

verksamma i ateljén en tid men överger Torshälla omkring 1910 för att istället arbeta i Stadskällargården i Eskilstuna.

Alb. W. Ahlborn var verksam i Torshälla omkring 1910 – 1915. Om han bedrev sin verksamhet på Storgatan 17 är osäkert, där emot vet vi att en fotograf *Hallberg* fanns här omkring 1915. Hallbergs förnamn saknas så vi kan inte säga om Hallberg var en kvinna eller man. Den förmodligen sista fotografen på Storgatan 17 var *Augusta Söderberg* som annonserade sin verksamhet 1923.

Under 1910 – talet var också *Lindgren & Co, Gust. Hallin* och *Edvin Öhrne* verksamma i Torshälla. Vi kan här också nämna bygdefotografen *Martin Lundkvist* och amatörfotografen *Joel Göransson*. Även de verksamma under 1910 – talet.

Att vara yrkesverksam som fotograf i en liten stad som Torshälla måste ha varit problematiskt och under den tid vi skildrat klarade ingen konkurrensen med Georg Nystrom. Alla lämnade staden efter en kort tid. Gentemot konkurrenterna hade Nystrom fördelen att inte vara helt beroende av inkomst från den fotografiska verksamheten. Han var ju som bekant även standardmålare, tidningsredaktör och trädgårdsmästare.

År 1943, året innan Georg Nystrom avled vid åttiofem års ålder, kom *Harald Bäckstrand* till Torshälla. Han skulle under nästa tre decennier vara Torshällas ende yrkesverksamma fotograf. År 1971 överlämnade han sin rörelse, Foto Bäckstrand, till Olle Bystrom.

Avslutningsvis skall vi också nämna *Lars-Erik Ramnegård*. Han var visserligen inte bosatt i Torshälla, men tillbringade en sommar i staden för att fotografera till boken "Sommar i Torshälla", utgiven 1948.

Stellan Wiberg

Björns reflexioner angående ungdomens försämrade fysik.

Farbror Petterboms metod att skaffa sig bättre, billigare och mindre halshyrtande motion än dyrbar gym-aktivitet.

I nuvarande debatt om ungdomens inaktiva motionerande minnar jag mig hur vi torshälla-pojkar på 30- och 40-talet roade oss med hälsofrämjade aktiviteter av skilda slag.

En mycket uppskattad sysselsättning var tunnbandsrullning, vilken av oss pojkar utvecklade sig till en förnimdabel cirkuskonst.

Stig-Åke var nog den av oss som kom längst i skicklighet att behärska tunnbandets rullning. En dag hade han lyckats ta sig ända till Torshälla järnvägsstation (belägen i Folketsa), alltså en sträcka på närmare 5,5 km bort från Torshälla centrum.

Men han var mycket bedrövad när han kom tillbaka från utflykten. Hans kommentar vid återkomsten tydde på det, ty han sade med tårar i ögonen: **Jag nötte ut styrpinnen på vägen dit, så jag blev tvungen att gå hem.**

Björn Maxe

Från "SkinnpälSENS" och "Myrstackens" närhet.

Upptecknat av Björn Maxe ur Elof Maxes samlade berättelser.

I dessa dagar när vårsolen börjar sin vandring över himlen och livsandarna börjar vakna stävar mina tanka mot svunna tider och andra förhållanden.

Begyggelsen här i Torshälla är nu en helt annan än den var då och människorna som bor här är av en helt annan sort. Men det behövs endast föga minne att kalla fram utseendet på stugorna vid gatan och gränderna och dragen på folket som bodde här. Och det känns skönt och ibland spännande att få vistas i de många minnenas värld.

Kvarteret i norra delen av Storgatan gick under benämningen **"Kineskvarteret"** fast någon kines hade aldrig bott där. Men det kan inte förnekas att kvarteret verkade lite slumaktigt.

"SkinnpälSEN", före detta sjömanskrog, var den sista stugan på den västra sidan av Storgatan och tvärs över gatan låg **"Bläckhornet"**, och just där vid än fanns **"SkinnpälSBryggan"** som var hemmahamn för segelskutan **"Flodbergs Maja"**. Självs bodde Flodberg i **"Myrstacken"** och därifrån har jag det skräckfyllda minnet som jag ibland ryser för när jag tänker på det.

"Skomakar-Gustav" bodde och hade sin verkstad i Myrstacken och till honom blev jag sänd med ett par stövlar som han lovat att laga. Jag hade inte en aning om i vilket prång Gustav hade sitt tillhåll, men man hade ju mål i mun så jag frågade, och naturligtvis var det till spjuvern Ernst Söderström frågan blev ställd. Han visade mig direkt till **"Skep-**

par Flodberg". Artig som jag alltid varit knackade jag försynt på dörren, steg in, bugade mig djupt och frågade om farbror skulle kunna hinna laga stövlarna till på lördag. Den gamle fula gubben vid köksbordet flög upp under de allra vildaste krumspång och hoppade fram till skänken, drog ut lådan och hade på ett ögonblick en stor revolver i näven. Han skrek: Nu skjuter jag dej "Snorhyvel" när du inte ser skillnad på **Kapenen Flodberg** och en skomakare.

Tid blev aldrig tagen på det sprinterlopp jag satt i verket för att hinna undan vinande kulor, men förmodligen tangerade jag det dåvarande världsrekordet. Men senare, när jag blev god vän med Ernst Söderström, sa han: Att äse det loppet var värt alla nypon som växte på norr, och de nyponen, som växte på norr, ansågs av Ernst Söderström vara det värdefullaste som fanns på den tiden i Torshälla, och det var gott om nypon på den tiden.

Men skräcken för Flodberg satt i så jag tordades aldrig ta hyra på "Maja", men annars var det vanligt att alla grabbar därhemma, som det var något gry i, tog hyra som **"Styrman"** på skutan. Fast i regel rymde de på den första resan när skuta låg i höjd med Sundbyholm där det inte var så långt att simma iland.

Så gott som varenda en som bodde där i närheten av ån och hamnen var stora original och bohemernas antal var stort.

De flesta tog dagen som den kom och blev det brist på brödfödan fanns ju än där fiskstommen vid vissa tider stod täta. När gösen kom upp vimlade det av påtar som rodde drag med släplöja och den fina fisken var hugsvillig. Det gick också bra att meta gös med långa bambuspön från åkanten och betet var även då löja.

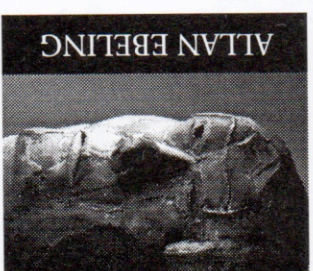
Konstnären, stuccatören och gipsmakaren **Hellkvist**, som bodde i **"Kronfogdegår'n"**

var suverän gösmetare och som hans familj var stor såg han sig nödsakad att ta sin gumma Hilda till hjälp så de kunde meta från två metaställe.

Metställena var placerade rätt långt ifrån varandra på var sida av ån men Hellkvist hade enorma röstresurser och från sitt håll undervisade han Hilda i detta fiskeis många finesser. Ibland kunde det låta så här: "Hilda! Hilda! Nappar det?" Svaret blev oftast: "Nej". Då hade han hävde då Hellkvist ur sig: "Dra opp å tital! Du har bestämt fått skit på löga".

"Skit på löga" blev ett mycket använt ord-stäv härhemma när något inte gått så bra.

Björn Maxe

PRESENTTIPS

Som medlem erbjuds föreningen dig att köpa de populära torshälla-böckerna Torshälla ABC och Ebelingboken till rabatterat pris. Fram till midsommar innan gården öppnar kan du köpa böckerna genom Lilian Andersson eller Lars Nystedt.

Program för Bergströmska gården sommaren 2005

7 juli torsdag

Kl 14-17 Hantverksdag, kaffeservering
Alnö gårdsbutik, tunnbrödsbakning,
träslöjd, mattor, dukar, målade kuddar,
stenhantverk, tenbroderi, keramik,
smide, indianslöjd, tvåändsstickning,
ullarbeten

Underhållning: Anders Sälholm på piano

10 juli söndag

Kl 11-13 Kaffeservering på Gården

14 juli torsdag

Gården är öppen från och med midsommardagen till och med andra söndagen i augusti måndag-lördag kl 14-16, torsdagar i juli hantverksdagar kl 14-17 samt kyrkkaffe söndagar kl 11-13 efter högmässan kl 10 i Torshälla kyrka.

Vecka för vecka

19 juni söndag

Kl 19 *ABC-musikalen*. Tablåer av Inga Sanner

Midsommardagen

Kl 10 Midsommarmässa i kyrkan därefter kaffe och musikunderhållning på Bergströmska gården. Öppet kl 11-13

30 juni torsdag

Kl 14-16 Musikcafé, kaffeservering

3 juli söndag

Kl 11-13 Kaffeservering på Gården (kyrkkaffe)

28 juli torsdag

Kl 14-17 Hantverksdag, kaffeservering
Alnö gårdsbutik, tunnbrödsbakning,
vävda alster, förmingsdukar, silversmide,
broderi med sidenband, keramik,
indianslöjd, smide, mattor, plådar,
träslöjd

Underhållning: Lill-Roffe Jansson med dragspel

31 juli söndag

Kl 11-13 Kaffeservering på Gården (kyrkkaffe)

4 augusti torsdag

Kl 14-17 Musikunderhållning och kaffeservering

7 augusti söndag Hembygdens dag

Kl 10 Friluftsgudstjänst på Gården
Därefter kaffe och musikunderhållning
Öppet till kl 13.

14 augusti, söndag

Kl 11-13 Kaffeservering på gården (kyrkkaffe)

Evenemang

Hantverksdagar

torsdagar under juli kl 14-17 med kaffeservering och underhållning.

Musikunderhållning

varje hantverksdag

Musikcafé

torsdagarna 30 juni och 4 augusti med början kl 14

Friluftsgudstjänster

söndagarna 14 juli och 7 augusti kl 10

Hembygdens dag

fräs söndagen den 7 augusti med början kl 10.

Tunnbrödsbakning

torsdagarna 7 och 28 juli från kl 14

Hembygdsmuseet

visas när gården är öppen. Separat utställning av gamla verktyg och redskap

Alnö gårdsbutik

säljer färsk potatis, ägg och andra produkter från gården.

Hantverksbod

till brädden fylld av prylar, gammalt såväl som nytt! Allt till hyfsade priser. Kom och fynda!
Pröva lyckan i vår tombola.

Med reservation för eventuella ändringar

*Upplysningar lämnas på
tel 016/35 50 76 Bergströmska Gården
eller 016/35 65 15 Lilian Andersson*

Torshälla hembygdsförening S:t Olofs
Gille, Torshälla stads nämnd,
Torshälla församling och Studieförbundet Vuxenskolan SV

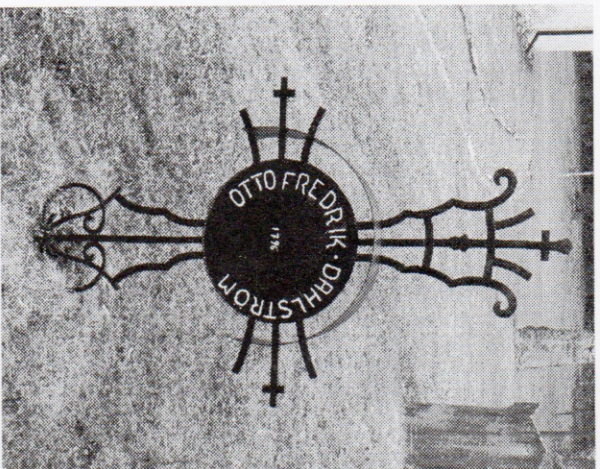
Gravårdsinventering:

Släktforskarförbundet driver en kampanj i gravstensinventering, där de vill ha samarbete med hembygdsföreningarna. Vi fick också information om gravstensinventeringarna vid hembygdsföreningarnas Eskilstunakrets höstmöte i Hållsta. Ordförande Sven Kullman och Karl-Inge Karlberg i Eskilstuna - Strängnäs Släktforskarförening, informerade. De framhöll bland annat våra gemensamma intressen som hembygds- och släktforskare att dokumentera våra gamla gravar, förslagsvis fram till år 1940. I stället för gravstensinventering föredrar jag att kalla den för gravvårdsinventering, eftersom en del gravar saknar gravsten, eller är mera påkostade i form av en krypta, eller omgivet av gjutjärnsträcker t c.

Eftersom jag för några år sedan hade kyrkogårdsvandringar till våra kyrkogårdar och har sparat underlagen till de mest intressanta gravarna, kan de anteckningarna ligga till grund till en mera omfattande dokumentation. Inventeringen bör ske i grupp, gärna som studiecirkel, då det totala antalet gravvårdar som bör inventeras är stort.

De kyrkogårdar i Torshälla, som berörs av en eventuell inventering är den äldsta kyrkogården vid kyrkan, vilken var i bruk till i början av 1860-talet, dels den som vi kallar den gamla kyrkogården, belägen strax utanför gamla stadsgränsen mot Nyby, den skulle betjäna både Torshälla stad och socken. Denna, som vi kallar den "gamla kyrkogården", var i bruk från i början av 1860-talet fram till ca 1890. Att den övergavs efter så få år berodde nog på den påträngande bebyggelsen och sanitära olägenheter.

Vid de kyrkogårdsvandringar, som jag genomförde koncentrerade jag mig i första hand på "Gamla kyrkogården." Anled-

En annan typ av gravvård är den efter Otto Fredrik Dahlström död 1796.

Den är tillverkad i smide och plåt och har klarat väder och vind väldigt bra.

ningen var att här ligger många av de torshällabor, som haft stor betydelse för stadens utveckling.

På 1890-talet tillkom på prästgårdens (Bjällerstas) ägor den kyrkogård, som nu är i bruk. Här finns det många gravar från 1890 till 1940, som ännu har gravstenarna kvar. Dessa gravvårdar är det angeläget att inventera innan de av olika anledningar plockas bort.

Hur skall då arbetet gå till? Vi bör samarbeta med släktforskarna, som planerar att starta studiecirklar bland sina medlemmar och gärna vill ha hjälp av oss från hembygdsföreningarna. Man bör helst arbeta i grupp för att hinna med inventeringen inom rimlig tid. Alla gravvårdar skall fotografieras, ett arbete, som undertecknad så smått har påbörjat, men där det finns plats för fler fotografier.

På en kulle i nordvästra hörnet av den gamla kyrkogården vid kyrkan finns brukspatronen Erik Adolf Zethelius familjegrav. Den är omgärdad av ett vackert räcke i gjutjärn. Zethelius född 1781, död 1864 ligger begravd här tillsammans med sin hustru född Nordevall.

Kontakt bör tas med kyrkogårdsförvaltning och kyrkogårdspersonal, bland annat för att få veta vilka gravstenar som står i tur att plockas bort.

Min förhoppning är att några medlemmar är villiga att hjälpa till med denna angelägna forskning.

Berni Pettersson

En enklare gravvård har förtärats borgmästaren och kronofogden Sten Niclas Levin. Han var borgmästare 1832-1859, därefter kronofogde till sin död 1878. Levin bidrog i högsta grad till att rycka upp staden efter den stora branden 1798, bland annat såg han till att Torshälla fick ett nytt rådhus 1833.

Denna grav finns på "Gamla kyrkogården" vid vägen mot Nyby.

Barnafader sökes

I vårt förra nummer berättade vi om sju syskon som var födda i Torshälla under första delen av 1500-talet. Tyvärr hade något hänt med texten i samband med trycket som gjorde den svarsläst. Dels hade uppställningen i spalter fallit bort och dels hade en del av texten försvunnit. Vi lägger med texten i dess rätta utförande och ber om ursäkt för missödet.

Vi funderade mycket över vem som kunde vara far till dessa barn och om det skulle kunna vara möjligt att lista ut det. Hans namn måste ha varit Erik eftersom barnen bar tillnamnet Eriksson-Eriksdotter och han bör ha varit välsituerad, eftersom han hade haft råd att låta två av sina söner studera till präster. Dessutom visste vi att han ägde mark på Hallspånga som gått i arv till barnen.

Det enda man kunde göra var att, så långt det var möjligt, leta i gamla handlingar efter personer med namn Erik som levde i Tors-hälla under första delen av 1500-talet. Detta arbete hade, till viss del, redan Tomas Gustavsson klarat av. Det är han som har hjälpt oss med åtskilliga uppgifter som vi tidigare berättat om. Det dök upp två tänkbara namn Erik Sigurdsson, som förekommer i handlingar från 1540- och 50-talen, och Erik i Graff, som omtalas på 1560-talet. Båda hade ägt och brukat jord i Hallspånga och Säby! Möjligen kan det vara fråga om samma person.

Vad fick oss att stanna inför Erik Sigurdsson? Hans tillnamn visar att han var son till en Sigurd och en av sönerna i den aktuella syskonskaran bar namnet Sigurd. Det förefaller troligt att denne fått sitt namn just efter sin farfar. Nu förekommer det ett antal varianter på stavningen av detta namn, Siwrd, Siwold och Sigul, som bör ha uttalats "Skjul" med tjockt l-ljud. Sigurd, som var borgmästare vid ett par tillfällen stavar sitt

namn olika varje gång.

Vad vet vi mer om Erik Sigurdsson? Jo, åtminstone åren 1540-49 arrenderade han en kvarn öster om ån i Torshälla enligt bevarade skriftliga handlingar. På 1550-talet hyrde han två tomter i staden. Kvamen liksom flera andra (nio) tomter i Torshälla stad hade tidigare tillhört Strängnäs domkyrka, men dragits in av Gustav Vasa någon gång efter Västerås riksdag 1527 då man beslutade att all kyrkojord skulle dras in till kronan. Tydningen hade Erik hyrt några av dessa.

År 1549 brukade Erik 10 örtugland i Säby och betalade 6 öre i stadsskatt, vilket var det högsta belopp någon betalade i stadsskatt i Torshälla stad. Det rörde sig förmodligen om flera mindre ägor som låg utspärda längs den forna strandkanten utefter viken som tidigare gick in vid Fyrby. Även dessa tillhörde efter reformationen kronan.

Vi vet att det bara fanns en enda gård i Säby som omfattade 10 örtugland och att vår Erik brukade en gård med samma namn och åkerareal år 1549. Ägare var Gustav Vasa som "loffat" åt sig den från Strängnäs domkyrka, liksom de övriga nio tomlerna inne i staden.

Med detta som bakgrund tror vi att vi funnit den barnafader som vi söker. Han bör ha varit född under senare delen av 1400-talet, alltså under den katolska tiden, gift sig någon gång mellan 1510-1520 och gissningsvis dött någon gång på 1560-talet.

Erik Sigurdsson hann alltså uppleva Gustav I:s regeringstid och övergången till den protestantiska kyrkan. Vad han däremot aldrig hann uppleva var att ett av hans barn blev utnämnd till biskop i Västerås. Han kunde heller inte ana att omkring 450 år efter det att han levat och verkat här i Tors-hälla, människor plötsligt skulle komma att intressera sig för honom och hans familj. Närmare än så här kan vi nog inte komma den familj som bestod av sju syskon som vi stött på i en köpehandling från 1571. Det

Till S:t Olof nr 1 2005

Vad en köpehandling daterad

4/2 1571 kan berätta

Ärigen en spännande resa bakåt i tiden, möte med en köpehandling från 4/2 1571 och - vips - en hel släktshistoria rullas upp inför läsarens ögon. Fast det krävs försäts också en smula uppmärksamhet och liell forskning.

Vid Torshälla rådstuga noterades att *helsyskonen Petrus Erici, Nicolaus Erici, Siward Eriksson, Anna Eriksdotter, Margit Eriksdotter och Karin Eriksdotter till sin broder Olof Eriksson för 12 marker örtuger sålt sina lotter i Halspångas åker, som uppgingo till två öresland jord.*

Bara denna mening är avslöjande. Vi får veta att i Torshälla under 1500-talet fanns en borgare vid namn Erik som varit ägare till åkermark i byn Halspångas (öster om ån). Han hade sju barn som ärvt dessa lotter. Han måste ha varit förmögen eftersom han hade haft råd att låta två av sönerna studera till präster. Detta avslöjar de två äldsta sönerns namn, Petrus Erici och Nicolaus Erici. De hade latiniserat sina namn som brukligt var bland prästerskapet. Vi får dessutom veta hur stora åkerlotterna var, nämligen två öresland (1 öresland = 3 örtugland. 1 örtugland = 4.000 kvm eller något mindre än ett tunnland. Alltså var lotterna tillsammans något mindre än 6 tunnland, om jag räknat rätt.) Detta område tillhörde då Valby socken, men hade längre tillbaka varit en del av Fors socken.

Medge att denna enda mening avslöjade mycket om borgaren Erik och hans barn. Vi kan gissa oss till att Erik var född i slutet av 1400-talet och skaffade sig familj under första hälften av 1500-talet. Det var troligtvis de två äldsta sönerna, Per och Nils som fick ge sig ut i världen för att studera. Ofta begav man sig till något av universiteten i Tyskland.

Sonen *Siward*, han skrev sig också som Sigvard, Sigvord, Siul, Sevard etc, bodde kvar i Torshälla och vi hittar hans namn vid ett par tillfällen på listan över stadens borgmästare. Han levde ännu 1601. Detsamma gällde brodern *Olof*, han som köpte ut sina syskon.

Döttrarna *Anna* och *Karin*, vet vi, var gifta när köpehandlingen skulle underrednas. De var, som kvinnorna på den tiden, omyndiga och kunde inte själva skriva på handlingen, utan det fick männen göra. De använde sig av bonmärken.

Att få fram uppgifter om de äldre sönerna har inte varit så svårt eftersom de valt prästbanan. De är väl dokumenterade i Strängnäs stifts herdaminne. Några födelseår har inte gått att få fram och inga uppgifter om var de studerat eller om deras första tid som präster. Däremot finns uppgift om deras dödsår. En gissning att Petrus Erici var född omkring 1520 och Nicolaus Erici några år senare ligger nog ganska nära sanningen. De föddes in i den unga protestantiska kyrkan och fick också uppleva många dramatiska händelser under senare delen av sin prästetjänst gåring med kungar som Erik XIV, Johan III, och vår egen hertig Karl i ledningen.

Petrus Erici är bland kyrkohistoriker en välkänd man. Han var kaplan vid Storkyrkan i Stockholm 1547-1576 och hans namn förekommer i många olika sammanhang. Petrus hade som prebende (pastorat) Huddinge pastorat åren 1572-1579. Han var alltså samtidigt komminister i Storkyrkan och kyrkoherde i Huddinge. Dessutom utsågs han till korrektor (översättare) vid tryckeriet i Stockholm. Som sådan kom han i konflikt med Gustav Vasa för att han skulle varit i maskopi med Olaus Petri och låtit trycka en skrift som ej behagade konungen!

Eftersom Petrus öppet visade sitt motstånd mot Johan III:s liturgiska reformplaner förbjöds han av konungen 1576 att vidare beträda predikstolen. Detta gällde tydligen inte Huddinge kyrka eftersom han fortsatte sin tjänst där. Konflikten med konungen tilltog och när hertig Karl erbjöd Petrus en tjänst i Strängnäs stift, dit Huddinge inte hörde, tog han tacksamt emot den. Först placerades han som kyrkoherde i Yttersele, men redan 1582 förflyttades han till Strängnäs för att han enligt hertig Karl skulle "nu härefler på sin alderdoms år bliva boendes uti Strängnäs vid domkyrkan". Han omtalades regelbundet som "gamle herr Per". Vid sin bortgång 25 september 1596 bör han ha varit minst åtta år gammal.

Petrus var inte på något sätt överksam under sina sista år. Han fick anställning som penitentiarius dvs övervakare av kyrkoulkten i stiftet - en kvarleva från den karolska tiden. Han tillhörde också domkapitlet. Dock orkade han inte bevisa det viktiga Uppsala möte 1593 och finns inte med i den långa raden av undertecknare.

Av Petrus Ericis söner är *Nicolaus Petri* värd att nämnas. Han gick i faderns fotspår och kunde ha gått långt. Efter att ha varit skolmästare i Karlstad och

Örebro, kyrkoherde i Sora Mellösa, lektor, dekan och kyrkoherde i Strängnäs fram till 1603 blev han superintendent i Kalmar. 1606 utnämndes han till biskop i Västerås men hann aldrig tillträda tjänsten då han dog samma år.

Därmed lämnar vi Petrus och går över till *Nicolaus Erici*. Han är lite mer inblandad i Torshällas historia som vi kommer att få se. Om honom vet vi att han var kyrkoherde i Ludgo 1559-1568 och i Tälje 1568-1573. Denna förflyttning fick han all anledning att ångra. Hans tid i Tälje sammanföll med de strider som rådde mellan Erik XIV och bröderna Johan och Karl. Av någon anledning plundrades hans prästgård och herr Nils "miste mycket silver", berättar historien.

År 1573 utnämndes "herr Nils" till sysselman vid domkyrkan i Strängnäs och hospitalen, en tjänst förenad med kyrkoherdetjänsten i Vansö-Härad. Under ett decennium kom så bröderna Nils och Per att samtidigt arbeta i stiftsraden. Nils avled 1583. Han efterlämnade hustru och möjligen tre söner.

När vi första gången stötte på "herr Nils" var under arbetet med boken om Torshälla rådhus. Vi hittade ett par originalbrev uppte på Landsarkivet som var undertecknade med hertig Karls namn och riktade till sysselmanen herr Nils. Dessa handlade om det urverk från Strängnäs domkyrka som hertigen hade för avsikt att skänka till Torshälla och där han bad herr Nils att ombesörja överföringen. Brevet var skrivna på sommaren 1580. Litet sökande gav vid handen att denne herr Nils kallade sig Nicolaus Erici Torsiliensis eller Nils Eriksson från Torshälla på ren svenska.

Det var egentligen början på en tråd som blev ett helt nystan och gav oss en familjehistoria.

Margaretha Lindén

skulle i så fall vara att lista ut exakt vilka tomter Erik Sigurdsson bebodde. Gamla Torshälla börjar bli mer och mer intressant och 1500-talets medborgare börjar få liv!

Margaretha Lindén

**Välkommen
att följa med på Gillets resa
tisdagen den 9 augusti.**

Bussen avgår kl. 08.30 från
Shellmacken i Torshälla.
Beräknad hemkomst senast
kl. 17.00.

Vi besöker Bruksmuseet i
Åker, Skottvångs gruva och
Callanderska gården i
Mariefred.

I priset 350 kronor ingår
bussresa, förmiddagskaffe,
lunch samt inträde och
guider.

Anmälan senast den 21 juli
till Lilian Andersson, tel.
35 65 15 eller Marianne
Farving, tel. 35 64 63 eller
om du besöker Bergströmska
gården någon hantverksdag.

Torshälla Hembygdsförening S:t Olofs Gille

Styrede:

Lars Nystedt, äldreman.....tel 35 87 59
.....Mob 070 65 52 885
Ingrid Pettersson, v äldremantel 35 65 43
Lilian Andersson, gärdemantel 35 65 15
Marianne Farving, skrivare.....tel 35 64 63
Ove Hermanssontel 35 55 77
Kerstin Stenberg.....tel 35 80 41
Lars Gunnar Söderling.....tel 35 54 49

Suppleanter:

Gunnbritt Eriksson.....tel 35 60 98
Björn Maxe, v. skrivare.....tel 35 50 43

Musikkomité:

Lars Nystedt.....tel 35 87 59
.....Mob 070 65 52 885

Arkivkomité:

Björn Maxe.....tel 35 50 43

Trädgårdskomité:

Ingrid Pettersson.....tel 35 65 43

Aktivitetskomité:

Kerstin Stenberg.....tel 35 80 41

Redaktion S:t Olof:

Marianne Farving, Berni Pettersson,
Margaretha Lindén, Björn Maxe

Bergströmska gården Hembygdsgrd

Lilla gatan 12, TORSHÄLLA
Telefon 016-35 50 76

Postadress:

Torshälla Hembygdsförening S:t Olofs Gille
c/o Lilian Andersson
Eklundavägen 2 644 30 TORSHÄLLA